

Cancer Today, IARC-WHO

Breme raka materničnega
vratu v Romuniji:

Zboli okrog 3.400 žensk/leto
Umre okrog 1.800 žensk/leto

Starostno starndarizirana
incidenčna stopnja okrog
23/100.000 (približno toliko
kot v Sloveniji v začetku 1960'
let)

Ekipa Digi24 TV iz Romunije
26. avgust 2021

Slovenia

News

Events

Areas of work

Data and statistics

Publications

WHO Country Office

Links

Contact us

WHO national counterpart and national technical focal points

Turning the tide: Slovenia's success story of fighting cervical cancer

17-12-2020

Slovenia has come a long way to become one of the most successful countries in the WHO European Region in the fight against cervical cancer. From having had one of the worst statistics in Europe on cervical cancer incidence, Slovenia has managed to turn the tide thanks to political will, cooperation and a robust screening programme.

A shared vision for change

Slovenia established its national cancer registry in the 1960s, which enabled Slovenian health authorities to track cancer incidence. A notable increase in cervical cancer rates in the 1990s sounded the alarm among experts, and led to the establishment of ZORA, Slovenia's national cervical cancer screening programme.

"We used to have statistics among the worst of Europe – our cervical cancer incidence was really high," explains Dr Urska Ivanuš, Head of ZORA. "With ZORA, managed by the Institute of Oncology Ljubljana, we built a population-based, centralized and comprehensive programme which soon delivered very concrete, tangible results: cervical cancer incidence has almost halved since we established ZORA."

Dr Ivanuš describes one of the keys to such a remarkable accomplishment: "One of the important factors for success is a shared vision of the stakeholders, which should be led by the example of the core team. Believing in evidence

Dr Urska Ivanuš

Dr Urska Ivanuš and the ZORA team lead Slovenia's fight against cervical cancer.

Slovenija na poti k eliminaciji raka materničnega vratu

Doc. dr. Urška Ivanuš, dr. med., specialistka javnega zdravja
Vodja Državnega programa ZORA
Predsednica Zveze slovenskih društev za boj proti raku

Kontakt: uivanus@onko-i.si

Novosti pri cepljenju proti HPV za šolarke in šolarje 6. razredov
2. 8. 2021, Ljubljana

Razsvetlimo svet

Zgodovinska napoved WHO za eliminacijo
raka materničnega vratu

Slovenija, 17. november 2020

PREVENTIVA RMV

Kje je meja?

Stopnje obvladovanja bolezni

EKSTINKCIJA (IZUMRTJE)

Mikroorganizem ni več prisoten nikjer na svetu

ERADIKACIJA

Ni več prenosa bolezni ali bolezni globalni
V ODSOTNOSTI PREVENTIVNIH UKREPOV (črne koze)

ELIMINACIJA

Bolezen ni prisotna ali ni več javnozdravstven problem zaradi
KONTINUIRANIH PREVENTIVNIH UKREPOV

OBVLADOVANJE

Bolezen je prisotna, ampak breme lokalno sprejemljivo zaradi preventivnih ukrepov

Download pdf

Draft global strategy towards the elimination of cervical cancer as a public health problem

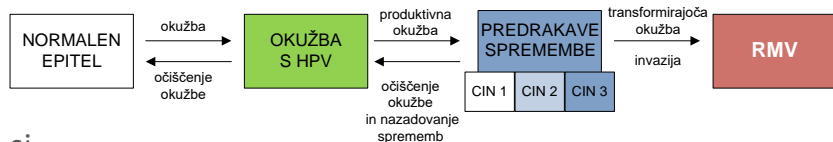
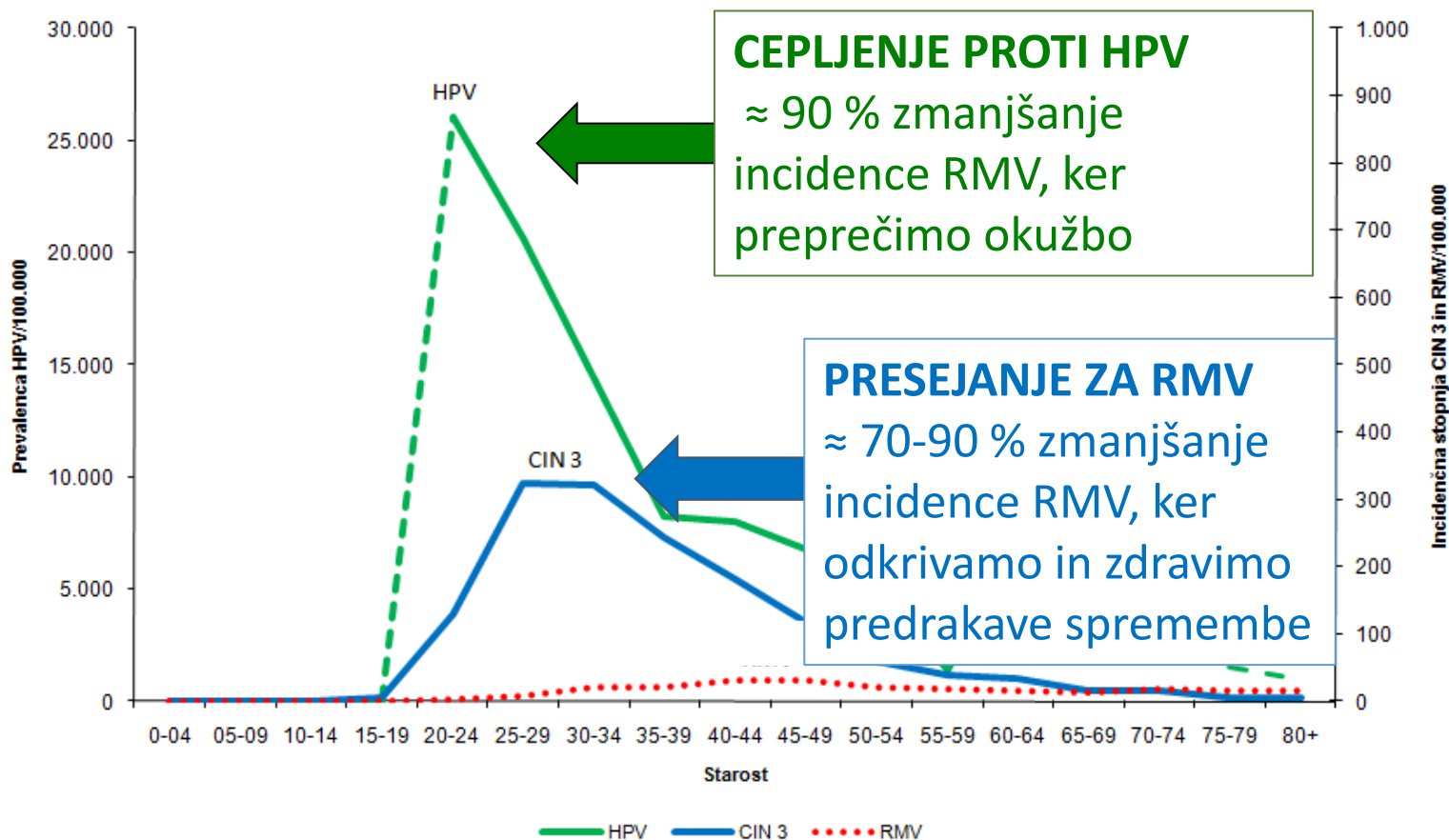
WHO 2018:

Eliminacija RMV kot javnozdravstvenega problema

Pri meji:

Incidenca SSS < 4/100,000 žensk

RMV je edini rak, za katerega imamo na voljo izjemno učinkoviti in varni metodi primarne in sekundarne preventivne!

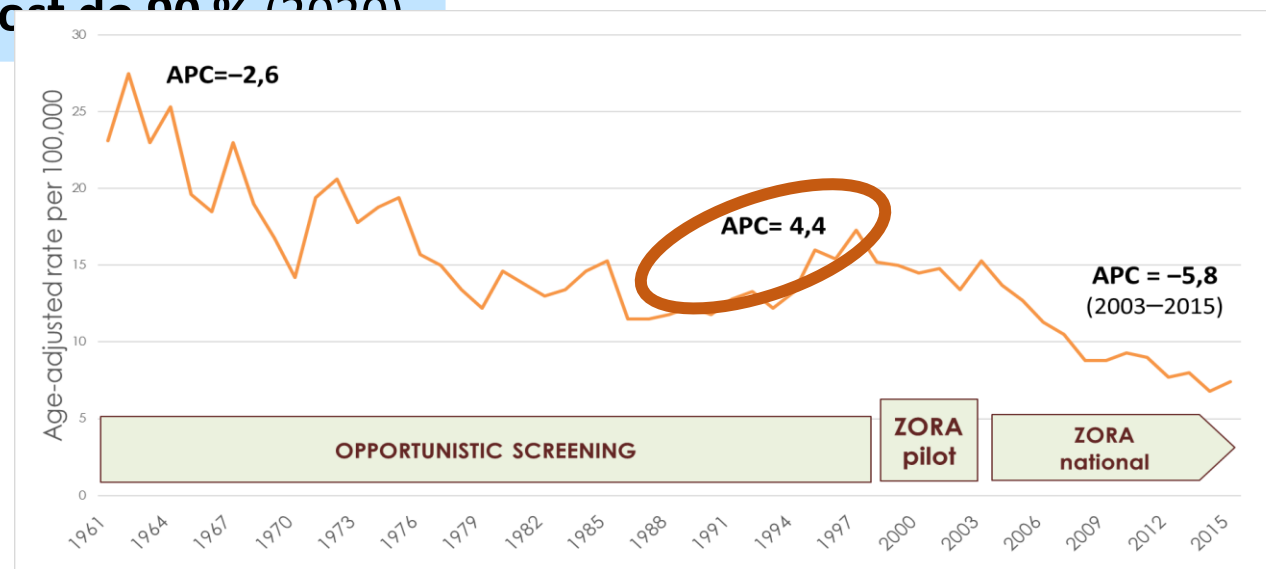
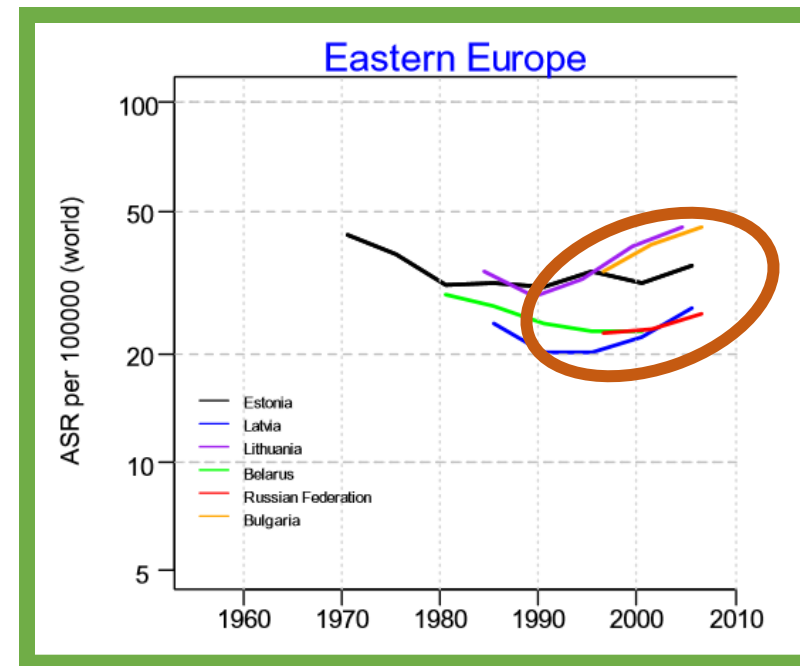
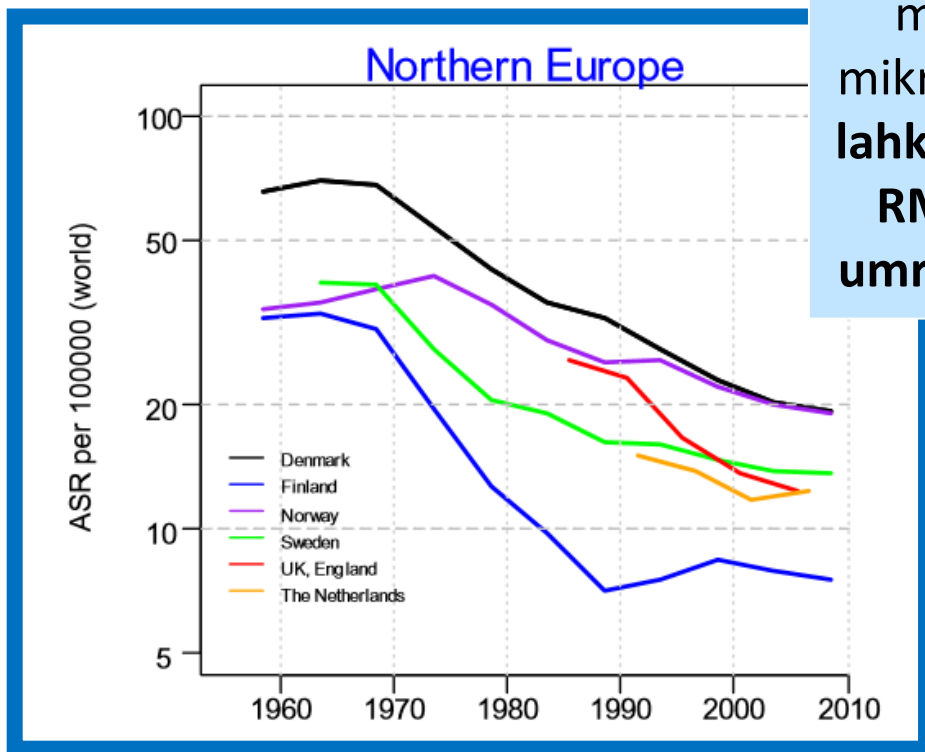

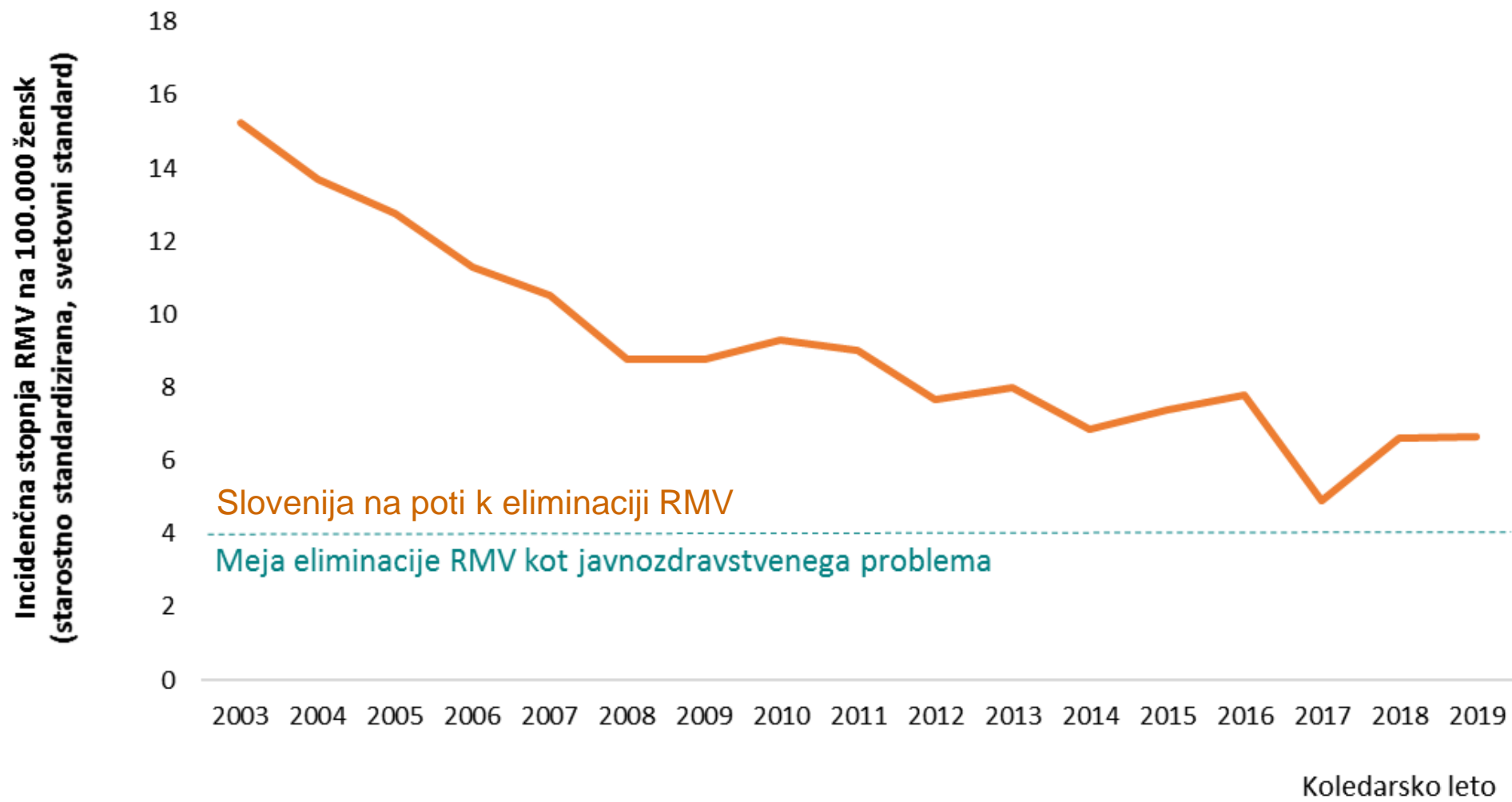
- Okužba s HPV je nujen, vendar ne zadosten dejavnik za nastanek RMV
- Okužba s HPV je veliko bolj pogosta kot bolezen (spontano očiščenje)
- Primarna preventiva prepreči okužbo: **CEPLJENJE PROTI HPV**
- Počasen razvoj bolezni: 10–15 let od okužbe do RMV
- Predrakave spremembe in zgodnji RMV ženski ne povzročajo težav
- Sekundarna preventiva bolezni odkrije zgodaj, ko še ne povzroča težav: **PRESEJANJE ZA RMV**
- Če odkrijemo predrakavo spremembo CIN 2 ali več, zdravimo

Organizirano presejanje za RMV učinkovito zmanjšuje incidenco in umrljivost za RMV v Evropi in Sloveniji

IARC working group, *Br Med J* 1986
 Vaccarella, IARC, *EJC* 2013
 Jansen, EU-TOPIA, *EJC* 2020
 Register raka RS

Dobro organizirani presejalni programi s pregledom risa materničnega vratu o mikroskopom vsake 3-5 let lahko zmanjšajo incidenco RMV do 80 % (1986) in umrljivost do 90 % (2020)

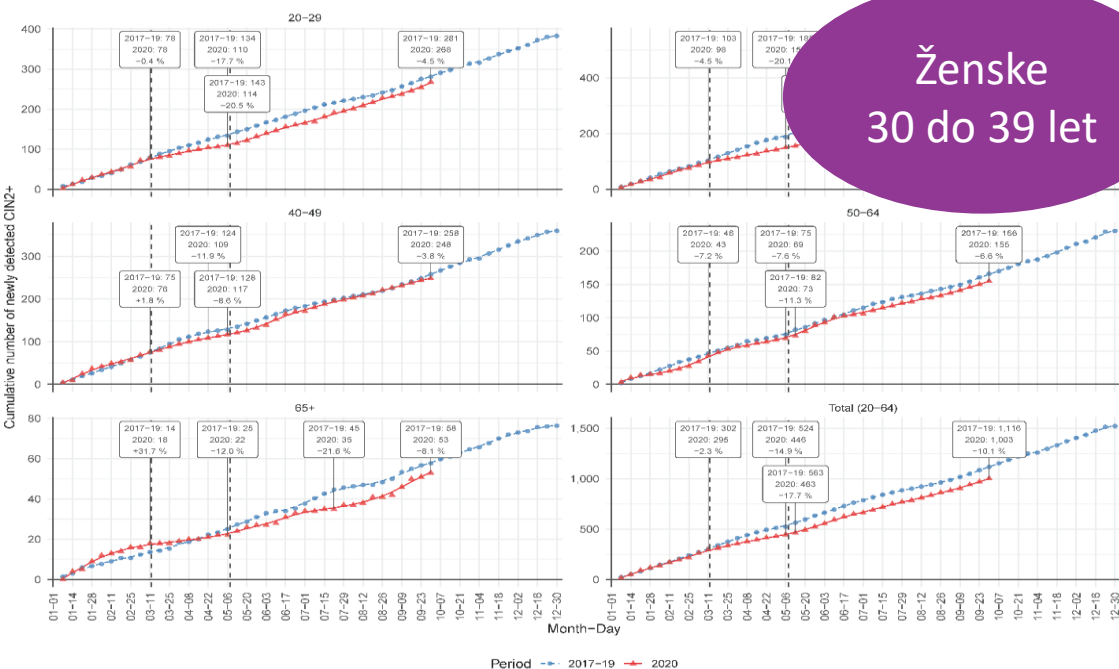

Pandemija COVID-19

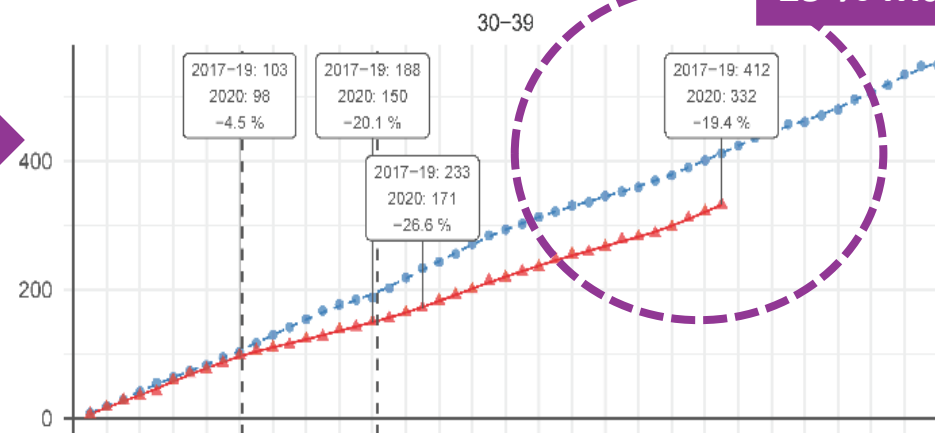
Odkrivanje predrakavih sprememb visoke stopnje

Število CIN2+ v letu 2020 (rdeča) v primerjavi s triletnim povprečjem (2017-19) (modra) glede na starost

V letu 2020 odkrili 19 % manj CIN2+

Ženske
30 do 39 let

Zaradi okrnjenega delovanja programa ZORA smo do konca septembra v letu 2020, v primerjavi s 3-letnim povprečjem, **odkrili za 19 % manj predrakavih sprememb visoke stopnje pri ženskah starih 30–39 let.**

To je zelo zaskrbljujoče:

- saj se **vrh raka materničnega vratu v nepresejani populaciji pojavlja med 40–49 letom** starosti, v kolikor pri mlajših ženskah pravočasno ne odkrivamo in zdravimo predrakavih sprememb.
- V starostni skupini 30–39 let odkrijemo kar **okrog tretjino predrakavih sprememb visoke stopnje.**

Vir podatkov: Register ZORA

Dostopno na <https://zora.onko-i.si/publikacije/kazalniki>

Če dosežemo cilje WHO do 2030, je možna globalna eliminacija RMV še v tem stoletju

90%

Deklic popolno cepljenih prti HPV pred 15. letom starosti

70%

Žensk presejanih vsaj pri 35 in 45 letu starosti

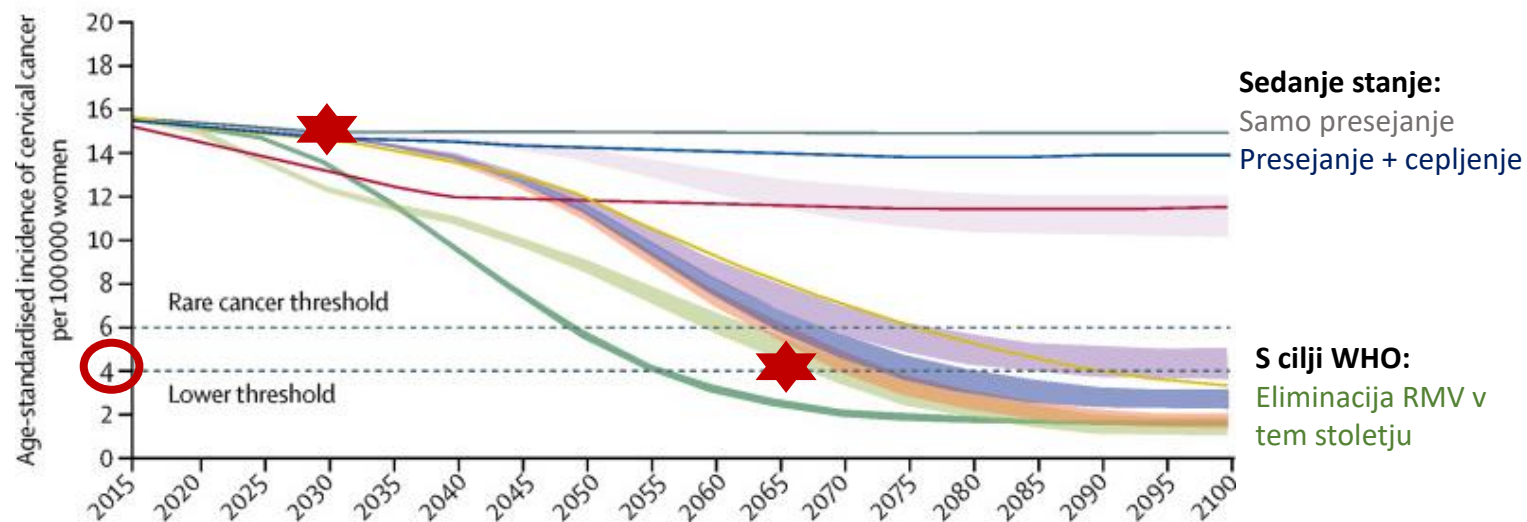
90%

Žensk s spremembami materničnega vratu visoke stopnje zdravljenih

Cilji WHO do 2030 (Osnutek)

→ **Eliminacija možna v tem stoletju**

<https://www.who.int/cancer/cervical-cancer/cervical-cancer-elimination-strategy>

- Gavi targets with HPV4
- 80-100% coverage with HPV4
- 80-100% coverage with HPV2 (including cross-protection)
- 80-100% coverage with HPV9
- 80-100% coverage with HPV9 and two screenings per lifetime
- 80-100% coverage with HPV9 and HPV-FASTER vaccination up to age 49 years
- Two screenings per lifetime
- Current screening plus vaccination
- Current screening only (no vaccine impact)
- Gradual scale-up scenario

Simms et al, Lancet Onc 2019

Do kam lahko sežemo?

The screenshot shows the WHO Europe website interface. At the top, there is the WHO logo and 'Regional Office for Europe' text. A search bar and language options (English, Français, Deutsch, Русский) are visible. The main navigation menu includes Home, Health topics, Countries, Publications, Data and evidence, Media centre, and About us. The article title is 'Turning the tide: Slovenia's success story of fighting cervical cancer', dated 17-12-2020. The article text describes Slovenia's progress in reducing cervical cancer incidence through the ZORA program. A quote from Dr. Urska Ivanuš is included. A photo of the ZORA team is shown with a caption identifying Dr. Urska Ivanuš as the team lead. A sidebar on the left lists navigation options for Slovenia, including News, Events, Areas of work, Data and statistics, Publications, WHO Country Office, Links, Contact us, and WHO national counterpart and national technical focal points.

Vsaj 70%
udeležba žensk v programu
ZORA.

Vsaj 90%
žensk s spremembami
materničnega vratu visoke
stopnje zdravljenih

Vsaj 90%
deklic popolno cepljenih proti
HPV pred 15. letom starosti

Odziv Slovenije

- Cepljenje proti HPV pomembna prioriteta v **Evropskem načrtu obvladovanja raka** (ena od 10. prioriteta)

Brussels, 3.2.2021
COM(2021) 44 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN
PARLIAMENT AND THE COUNCIL

Europe's Beating Cancer Plan

{SWD(2021) 13 final}

3.7. Preventing cancers caused by infections

Many cancers can be prevented and lives saved by vaccination.

Flagship 3: With dedicated funds under the EU4Health programme and other funding instruments, Europe's Beating Cancer Plan will support Member States' efforts to extend routine vaccination against human papillomaviruses of girls and boys – in order to **eliminate cervical cancer and other cancers caused by human papillomaviruses**. The objective is to vaccinate at least 90% of the EU target population of girls and to significantly increase the vaccination of boys by 2030⁴⁸. Member States will play a critical role in meeting this target.

Odziv Slovenije

- Cepljenje proti HPV pomembna prioriteta v **Državnem programu obvladovanja raka 2022–2026** (v pripravi)

1.6 Nalezljive bolezni povezane z rakom in cepljenje

Ocenjen delež rakov, ki jih lahko povežemo z nalezljivimi boleznimi v razvitih državah predstavljal nekaj več kot 7 %. Kar 95 % teh rakov je povezanih z okužbo s Humanim papiloma virusom (HPV), hepatitisom B (HBV), hepatitisom C (HCV) in *Helicobacter pylori* (*H. pylori*). Tudi HIV štejemo med nalezljive bolezni povezane z rakom, povezava je predvsem preko povzročene padca imunosti²⁵.

Za zmanjšanje bremena rakov povezanih z nalezljivimi boleznimi je pomembno podpirati ukrepe preprečevanja okužb s cepljenjem (HPV, HBV) ali zgodnjega odkrivanja in zdravljenja okužb preden se rak razvije (HCV, *H. pylori*, HIV). Cepljenje otrok proti hepatitisu B je v Sloveniji del obveznega programa cepljenja, cepljenje proti HPV je priporočeno za deklice, ki obiskujejo 6. razred O.Š. in prav tako del programa cepljenja. Za področje obvladovanja HIV pa imamo v veljavi Nacionalno strategijo preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV, ki natančneje definira cilje in ukrepe za to področje.

Cilj 1: Preprečevanje in obvladovanje okužbe s HPV

Ukrep 1: Zagotoviti vsaj 80-odstotno precepljenost deklic (11–12 let) proti HPV do konca leta 2026 s kontinuirano promocijo cepljenja proti HPV in ozaveščanjem različnih ciljnih skupin o koristih cepljenja. Nosilec: NIJZ, primarni nivo zdravstvenega varstva.

Ukrep 2: Uvedba cepljenja proti HPV za dečke v državni program cepljenja. Rok: 2022. Nosilec: NIJZ, MZ, ZZS.

Slovenija na poti k eliminaciji RMV

Novinarska konferenca ob vključitvi fantov v nacionalni program cepljenja proti HPV

Onkološki inštitut Ljubljana

3. 9. 2021

Novinarska konferenca ob 13. evropskem tednu proti raku materničnega vratu, Onkološki inštitut Ljubljana, 18. 1. 2019.

ZVEZA SLOVENSkih DRUŠTEV ZA BOJ PROTI RAKU
Trubarjeva 76a, 1000 Ljubljana

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Strokovno preverjena elektronska gradiva za starše učenk in učencev v 6. razredu osnovne šole 2021/22 so zbrana na povezavi

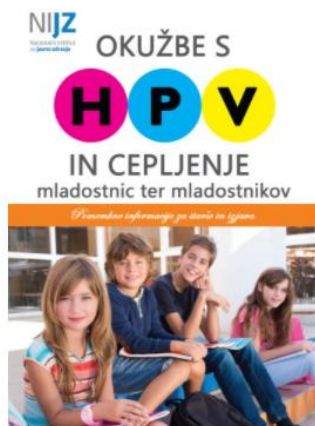
<https://zora.onko-i.si/cepljenje-hpv>

Avtorji gradiv:

NIJZ, Zveza slovenskih društev za boj proti raku, DP ZORA - Onkološki inštitut Ljubljana, Sekcija za šolsko, študentsko in adolescentno medicino

Informativne knjižice o cepljenju proti HPV za starše

Okužbe s HPV in cepljenje mladostnic in mladostnikov
Nacionalni inštitut za javno zdravje

ABC o HPV – starši dovolite, da se cepim
Zveza slovenskih društev za boj proti raku

Kaj morate vedeti o HPV
Državni program ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana

Sporočilo pediatrov in šolskih zdravnikov (11 minut)

prim. Jojica Mugaša, dr. med., spec. šolske medicine (Sežana), Nives Hočevar, dr. med., spec. pediatrije (ZD Novo Mesto), Janja Schweiger Nemanic, dr. med. (ZD Ljubljana), Melanija Kocjan, dr. med., spec. šolske medicine (ZD Koper), Špela Relić Znidaršič, dr. med., spec. pediatrije (ZD Maribor), Majda Troha, dr. med., spec. šolske medicine (ZD Idrija), Miroslava Cajnar Kac, dr. med., spec. šolske medicine (Slovenj Gradec), Martina Mlakar, dr. med., spec. pediatrije (ZD Gornja Radgona) - Sekcija za primarno pediatrijo in Sekcija za šolsko, študentsko in adolescentno medicino pri Slovenskem zdravniškem združenju

Moje sporočilo staršem, ki se odločajo o cepljenju svojega otroka proti HPV (2 min)

Fani Čeh, učiteljica svetnica in medicinska sestra, izobraževalna komisija Zveze slovenskih društev za boj proti raku

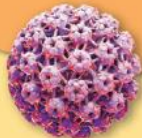

Kratka video predavanja ABC o HPV za starše

Spletni seminar za starše, učitelje in strokovne sodelavce osnovnih šol »ABC o HPV« je nastal v sodelovanju s strokovnjaki Onkološkega inštituta Ljubljana, NIJZ in Ginekološke klinike UKC Ljubljana v okviru Evropskega tedna boja proti raku (25.-31. maj 2021). Program ABC o HPV Zveze slovenskih društev za boj proti raku sofinancira ministrstvo za zdravje.

Kaj morate vedeti o
HPV?

Zora
Državni program zgodnjega odkrivanja
predrakavih sprememb
materničnega vratu

RAK

ZDRAV

ČRTA

Kraj, kamor grzmo, ni zakotje,
pribježališče revnih, ne azil.
Samo na videz zdi se izginotje
za ene in za druge končni cilj.
Samo na videz sama je tišina,
nerazumljiva kot okruški zvezd.
Kot up prebija skozi se milina:
vsem sporočena blagovest.
Kajti: izbora ne vrši naključje
in sama v sebi ne konča se pot.
V vsaki najmanjši stvari neka luč je
kot skriti bog.
Tudi v tej svetlobi, na tej lomni črti
začne se večnost po trenutni smrti.

(Tone Pavček)

Cepljenje pred okužbo s **HPV**
preprečuje nekatere vrste raka.

STARŠI, DOVOLITE, DA SE CEPIM!